

Załącznik do Uchwały nr 8/2023
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku
z dnia 06.11.2023 r.

**Stanowisko Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Gdańsku z dnia
06.11.2023 r. dotyczące handlu ludźmi jako współczesnej formy niewolnictwa
i związanymi z tym zagrożeniami**

Handel ludźmi jest zbrodnią, która narusza podstawowe prawa człowieka. Prawo do godności i wolności osoby ludzkiej. Polega na zniewoleniu osoby bez względu na jej wiek, płeć czy narodowość, przy pomocy szerokiego spektrum metod przestępczych, których finałem jest wykorzystanie osoby.

Formy wykorzystywania osób w procederze handlu ludźmi mogą mieć bardzo różne postacie. Do podstawowych form wykorzystania ofiar w ramach przestępstwa handlu ludźmi zaliczamy: pracę lub usługi o charakterze przymusowym, wykorzystanie w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, żebractwo, handel dziećmi i handel organami. W praktyce organów ścigania i organizacji zajmujących się wsparciem i reintegracją ofiar obserwuje się aktualnie nowe kryminologiczne formy tego przestępstwa takie jak: wykorzystywanie osób do wyłudzenia kredytów i świadczeń socjalnych, zmuszanie do zawierania fikcyjnych małżeństw, niewolnictwo domowe oraz eksploatacja kryminalna.

Analizując statystyki organów ścigania, prokuratury a także organizacji i fundacji działających na rzecz eliminacji tego zjawiska oraz wsparcia ofiar, z kilku ostatnich lat, nie sposób nie zauważyć wyraźnej zmiany trendów. Eksploatacja seksualna kobiet ustąpiła miejsca wykorzystaniu do pracy lub usług o charakterze przymusowym. Przy czym liczba ta ciągle rośnie.

Według danych Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego (KCIK) prowadzonego przez Fundację Przeciwno Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada i Stowarzyszenie Po-MOC dla kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej ewaluacja tych form wyglądała następująco:

PRACA PRZYMUSOWA	WYKORZYSTANIE SEKSUALNE	INNE FORMY WYKORZYSTANIA
65%	12%	23%

Dane KCIK za rok 2022. Raport Handel Ludźmi 2022 r. s. 27

W województwie pomorskim zwalczaniem handlu ludźmi zajmują się: Morski Oddział Straży Granicznej i podległe mu jednostki organizacyjne, Komenda Wojewódzka Policji i podległe jej jednostki organizacyjne, Prokuratura, Okręgowy Inspektorat Pracy w Gdańsku.

W 2022 roku Morski Oddział Straży Granicznej zidentyfikował 9 ofiar handlu ludźmi: 4 ob. Gwatemali (4 mężczyzn), 2 ob. Kolumbii (2 mężczyzn), 1 ob. Wenezueli (1 mężczyzna), 2 ob. Meksyku (2 mężczyzn). Wszystkie ze wskazanych ofiar były wykorzystywane do pracy przymusowej.

W celu niwelowania skutków wykorzystania do nielegalnej pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w Gdańsku w 2022 r. prowadził 967 postępowań nadzorczo-kontrolnych, 955 dotyczyło m.in. legalności zatrudnienia oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców.

W wyniku kontroli i przeprowadzonych przez OIP postępowań wyjaśniających stwierdzono powierzenie nielegalnego wykonywania pracy cudzoziemcom z następujących krajów: Ukraina (467 osób). Następnie Białorusi (46), Mołdawii (16), Gruzji (6), Rosji (3), Armenii (4), Azerbejdżanu (1), Bośni i Hercegowiny (1), Nepalu (3), Indii (24), Bangladeszu (30), Etiopii (1), Filipin (33), Wietnamu (2), Kolumbii (15), Peru (2), Wenezueli (1). Naruszenia dotyczyły m.in.: niewypłacania należnego wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, nieewidencjonowania czasu pracy, niewydawania świadectw pracy, niewypłacania wynagrodzenia w należnej wysokości, dopuszczania do wykonywania pracy bez orzeczeń lekarskich i wymaganych szkoleń bhp.

Skala zjawiska i związane z przestępczością handlu ludźmi zagrożenia wymagają usprawnienia działalności prewencyjnej w zakresie wsparcia i reintegracji ofiar handlu ludźmi, a także pobudzania aktywności lokalnych samorządów oraz organizacji pozarządowych w zakresie szeroko rozumianej profilaktyki.

Takie mechanizmy referencyjne działają w ramach Pomorskiego Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Pomorski Zespół został powołany Zarządzeniem Wojewody Pomorskiego Nr 227/2015 z dnia 14 sierpnia 2015 roku, który jako jedno z założeń przyjął nawiązanie współpracy z Wojewódzką Radą Dialogu Społecznego w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi.

Prowadzone w województwie pomorskim działania na rzecz zapobiegania handlowi ludźmi powinny być nadal wzmacniane zadaniami z zakresu sieci Europejskich Służb Zatrudnienia EURES, za koordynację których w regionie odpowiada Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku (przedstawiciel WUP jest członkiem Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi). Zadania EURES ukierunkowane są w szczególności na akcje edukacyjne i informacyjne kierowane do mieszkańców Pomorza oraz cudzoziemców przebywających w naszym regionie, takie jak np.: upowszechnianie wiedzy na temat poszukiwania legalnej pracy za granicą i zasad bezpiecznego przygotowania się do wyjazdów do pracy za granicę oraz usług EURES; udostępnianie aktualnych informacji o przepisach i procedurach związanych z wyjazdem do pracy w innym kraju. Ponadto WUP w ramach swojej strony internetowej prowadzi podstronę poświęconą tematyce przeciwdziałania handlowi ludźmi (<https://wupgdansk.praca.gov.pl/przeciwdzialanie-handlowi-ludzmi>).

Polska na mapie Europy jest zarówno krajem pochodzenia ofiar – to z Polski wyjeżdżają poza granice osoby kuszone intratnymi ofertami pracy, które w części przypadków kończą się głodową pensją za przymusową pracę w urągających godności warunkach pracowniczo – mieszkaniowych. Jesteśmy również krajem tranzytowym – poprzez Polskę w związku z nielegalną i legalną migracją przejeżdża wielu cudzoziemców, wykorzystywanych później w państwach Europy Zachodniej, jesteśmy także krajem docelowego wykorzystania – gdzie mają miejsce przypadki wykorzystywania aktualnie głównie obywateli Ameryki Łacińskiej lub obywateli Ukrainy do pracy przymusowej.

Konieczne jest podniesienie świadomości dzieci i młodzieży szkolnej na temat zjawiska handlu ludźmi. Do programów wychowawczych szkół należy wprowadzić treści związane z tą problematyką, co powinno poprawić bezpieczeństwo młodych osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia nauki, czy też pracy stałej lub sezonowej, zwłaszcza w okresie wakacyjnym. Istotne jest właściwe przygotowanie nauczycieli – wychowawców do prowadzenia tematyki handlu ludźmi na lekcjach wychowawczych. Przygotowanie nauczycieli do działań w tym zakresie winno być stałym elementem w programach kształcenia i kursach doskonalących nauczycieli.

W ramach usprawnienia narzędzi prawnych oraz wdrożenia najlepszych praktyk na rzecz zwalczania i zapobiegania przestępstwa handlu ludźmi rekomenduje się między innymi w ślad za określonymi w Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2022 – 2024 celami:

- wprowadzenie do Kodeksu karnego definicji pracy przymusowej,
- stworzenie odrębnej ustawy o zwalczaniu i przeciwdziałaniu handlowi ludźmi i ochrony praw ofiar,
- zabezpieczenie środków finansowych na projekt/wydrukowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych nt. handlu ludźmi,
- zintensyfikowanie działań edukacyjno-profilaktycznych adresowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych województwa pomorskiego i przy współpracy z Pomorskim Kuratorem Oświaty (wpisanie na stałe do planu zajęć 1 godziny lekcyjnej raz w miesiącu, na działania profilaktyczne) i Departamentem Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku.
- zabezpieczenie środków finansowych na przeprowadzenie kampanii informacyjnej nt. handlu ludźmi adresowanej do przedsiębiorców w województwie pomorskim.

Tadeusz Zdunek

Przewodniczący
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Gdańsku

